

Föreläsningar vid
Stockholms
högskola, VT 1890 :
L40:87 A /

Rydberg, Viktor,

HS L40:87 A

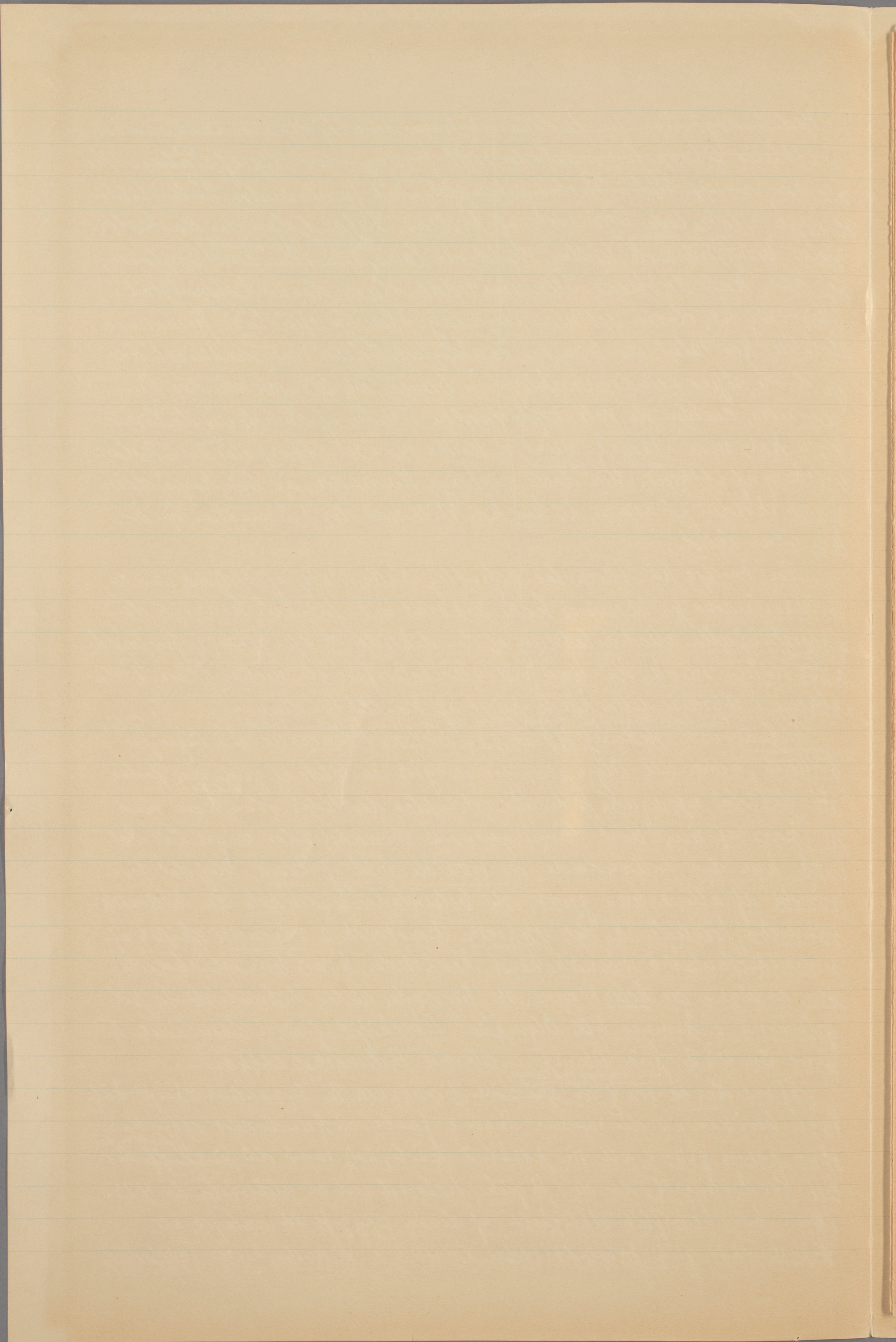

National Library
of Sweden

23.

6/5 1890

(6 bl.)

Vid reseguiden för Fidias' verk haas med hjätpraver verksett
 i Athens Akropolis ^{under på Akropolis} utställda vitt. fredag den bild af Pallas Athe-
 na, som var uppkänd i Porten utstället. Det fanns andra Pallasbilder
 deruppe, s. liksom de var verk af Fidias. Bland dem var den kolos-
 stula bronsbild med hjälm, sköld och lans, ^{den under öfver himmel i} som den cunct reglaru,
 då han hade dubblent Junius redde. Huru denna Kolossalbild i
 öfver mig ut, derom vet man ingenting. Hon är spårloft försvaru.
 Horatius har talat om bronsens vandrighet. Såsom statymaterial äro
 guld och silver mindre vandriga än bronsen, och bronsen mindre än
 marmorn, emedan de reft röfver straden i när af ämnet värde. Vinn-
 ligen har man atthenska nytt i kutha man ser Akropolis ö en kolos-
 salstaty af Athena. ^{under på himlen} Men dessa vandrige kvarnen; äro bär hon i denna
 nytt skildern på armen, äro hon har stilt ned den på marken, äro äro
 hon utan skild.

En tredje på Akropolis befintlig Pallasstaty af Fidias var en,
 s. inuvaru på Lemnos hade bekommit i s. försäker ha varit den
 öfversta af alla. Med anledning af den diktede en epigram, s. förbrände
 haas dåliga smak, då han vid stänkeltäflingen mellan Hera, Pallas
 Athena i Apodite tiller hände priset af kärleksgudinna.

Fidias' ^{om hans skulptur på Akropolis, som i öfver förslän. talade,} verk öfverhug 40 år gammal, där inuvaru i Olympia
 kallade honom till Olympia, för att göra en bild af gudarnes fader
^{vid Olympus} att det då uppgjorde Zeus' templet derstädes. ^{Fidias} Han kom med
 en skara af nio lärjungar, och stannade der några år. Det
 verk han den fulländade, en vittande bild af Zeus, öfver det för-
 nämnt af alla, s. han gjort, och betraktade under hela den hellenisk-
 romerska fortiden s. det öfversta konstverk, s. någoru skapet af
 människofantasi ö människohand. Verket, hvar han utarbetade
 den, ansegs s. ett heligt rum och förvänder under århundraden för pil-
 grimerna, s. kommo till Olympia. Öfverbild af ära ätvarande Fi-
 dias är 422 på Olympia till sin födelsestad Athen.

Afven denna staty är spårloft försvaru. En byzantinsk skrifttäl-
 tare berättar, att den samma äro i fante århundradet efter Kris-
 tus fanns kvar i all sin prukt i härlighet, samt då ^{flyttades} förskaffades
 till Konstantinopel, der den fögick förbränd vid en eldsvida år 475.
 Man har betriflat riktigheten af denna uppgift och uttager, att
 konstverket gick förbränd redan år 408 e. V. under kejsar Teodorus'

6/5. 90.

2/11. 94.

regering, da' Zeustemplet i Olympia nedbrann eller nedbrändes
 och de olympiska spelen förbjöds. Men äfven denna uppgift är höf-
 velaktig. Förränaade voro i sauning, om en bildstad, om en vater-
 betad i guld och elfeuben i en förestilde hedendoneus förmäste
 gud och framhilde konen i kärligaste majestät, skula vi lärje,
 hafn ^{sejfr Xanten sejer} undgåta transformationer och respirationer i firuärg.
 N° 64 N° 68

Längst in i det ristförflutna århundradet märkande man sig
 med att ha en temligen bögen Kopia goro af Fidias' Olympiska
 Zeus. Man hade i italiensk jord funnit en staty, föreställande den
 föruade Zeus, ^{Jupiter} och da' man visste, att äfven Olympias Zeus varit
 framhild om föruade, antog man, att den förra kunde i friare
 fall ge en mögelriktig föreställning om den senare. Tyddt, om
 först uppmildet i palatset Verospi, bar än i dag sitt namn från
 detta palats; man befinuer sig nu redan lång tid tillbaka i Va-
 tikanen. På platan, ^{är Zeus Verospi den som ritte under hjälfigurerna. Öppnaren} s. n. se förestillet och föreställningen dal i Mareo
~~Pio Clementino, som man derom Zeos Verospi läst i bakgrunden~~
~~ca Zeustempel. att de påminna till den olymp. Zeos af Fidias är utskildelaktigt, som man de kunnat~~
~~med vandra till denna uppliftd och den höga basen blifva för-~~
~~knippen näken, en man vära vid hans sida. (Statuen) har sja konst-~~
~~värde, och fynd, s. redornen blifvit gjorda, i fir ha för alltid~~
~~shingrat den mening, att man från Zeus Verospi skulle kunna~~
~~draga slutatser om Fidias' berömda verk.~~

N° 65 Mot slutet af 1700-talet hade päfliga regeringen försatt sig om
 ningar i Otricoli, en liten stad vid Tibern, och utshilliga fynd gjordes,
 bland dem ett miltigt koprad, ^{af carminsk namn} som nu befinuer sig i Vatikanen
 och ^{man här på påfsten som en utbildning och på boklet} tycks ha meddelat en fotograf. Det var ett Zeuskoprad, s.
 efter fyndorten kallas Zeos Otricoli. Bland alla Zeusbilder, s. kom-
 mit till vår tid, är denna otripelaktigt den skönaste. Närmast
 darsamma förde man, hörd uttrycket höghet vilkommer, kunna
 stilla ett marmorkoprad, funnet i Pompeji, lika ledet föreställande
 gudarne fader. Detta koprad framhiller i platan, som nu stalt förestäl-

N° 49

Emellertid är den otricolanska legsten betydligt öfverlägsen den
 pompejanska. Den otricolanska bilden höga pannan ryser ända
 högre deigenom, att lockarne i en något tilspridd blye sam-
 mandröta sig i för densamma. Den öfre delen af pannan anses

6/5. 90.

2/11. 94.

van tackens sätte; dess nedre del kraftan och energien. På Herakleskapuden ser man denna nedre del utvecklad på den öfre bokstuden. Å det otrikolauska kapudet har båda kommit till sin fulla rätt. Pannans höjdhöjning förbättrar, d. nämligen, af håret, hvilket å hånas stig reser sig om en lejonman, och droftar i viljande lockar, men utar vekhet, å omme sidor/samtytet. Mellan pannans öfre och nedre mer höjda del drager sig en djep fära, d. bidragen till att gifva henne pregeln af något vildigt, utar att markera en högre ålder än de enfzigaste manna årens. I motset till det viljande kapudhåret står skägget kråniga lockar, omme åv rahan och yppigare är de små genstråpiga skägglorkarna, d. karakteren Herakles. Skägget delar sig i symmetriska nervor, d. förklarar det högtidliga intrycket af det ädelbildade, milda, tankfulla djupsinniga autetdragen.

N: 64 Den å plåten meddelade afbildade Zeusbysten är i alla afseenden mycket underläggen den otrikolauska, men icke dess mindre otripelaktigt besläktad med densamma. Båda hänvisa till en gemensam förebild. När det otrikolauska kapudet kommit i dagen, blef Zeus Veropi snart afsett från den vördighet man ditutiller månt komat att på representen Fidias olympiske Zeus, och man trodde sig nu i Zeus Ottriobli ha funnit en nägorlunda trogen kopia af olympien. Men åfom denna ångt har i nyeste tiden blifvit föremål för tvivel. Man har sedan funnit ett mynt från Elis, som å ena sidan visar om Zeus om hel figuren, vi stunda på sin tron, å den andra sidan en Zeuspofil, som vinerligen är utmärkt vördades imponerande och af ren skönhet, men af en enkla och strängare stil än det otrikolauska kapudet. Nu är vinerligen myntfiguren ganska orken vitruen; men icke dess mindre kan man vid myntprofilen betraktande icke afväjja tviflet på att icke te på att betrifla, att något enda af de hitutitiller funna Zeusbilderna kan gifva oss en nägorlunda trogen föreställning af gudarnes fader i Olympia. Atter hörd man vid medgifva om sannolikt är, att de aldrig skulle upprätta det mått af mild och ^{imponerande} häfstatisk skönhet, om de ha, om ^{männor} den icke ornedelbart eller meddelbart blifvit inspirerade af det underbara verket i Olympia.

6/5. 90.

2/11. 94.

6/5. 90.

2/11. 94.

^{helsed}
 Skum och ~~angifan~~ ^{helsed} af beundrade gudar, medan rotornamentet rög upp-
 stiga ä ära ridan af denna grupp och mansornamentet sjunda ä den
 acana. På frontens två hjälkar stodo smärre figurer: åtta atleter
 i olika ställningar, nämligen på de olympiska spelen. Ä öfre
 sidor ^{visar} fröna Theresen och Herakles, de båda maniskovärlige heroerna,
 den första kulturrens präjare. Vissa delar af fröna och väggarna bakom
 och ä öfre sidor af densamma voro smyckade med relief af Pa-
 nänas, ~~det~~ med fineställande mytologiska scener och elko allego-
 riska figurer, s. ~~hans~~ ^{hans} skändade om helleornas psykiska krig med
 jenterna. Det var en värld af Konst och en värld af idier, sedan
 denna fröna med dess statyer, reliefer och materialier. Fjerguder
 på Zeus' högra hand vände sitt ansigte icke till arkaderna, ut än till
 honom och lyfte i sin hand segerbindeln. Det var, har man riktigt
 sagt, den store hedniske ~~bi~~ ^{bi} konstnären mitt att uttrycka tanken
 i den kinstna bänan: den är makten, ära och kärligheten. Fjir-
 xerna tydde på ~~det~~ ^{det} våldsmaktigt; ~~den~~ ^{den} hällk Theresen och Herakles
 bilden på det af Zeus präjare ^{ägyptiska} kulturarbetet bland människorna,
 Apodites fidelte på den ~~kärlek~~, s. ~~stall~~ ^{stall} för kärleken och människans
 makter ~~en~~ ^{en} Niobidernas undergång innebar en varning till
 människorna att ~~vörda~~ ^{gudarna} det ~~gudomliga~~ och ej förkärpa sig öfver
 den lycka, som med dem bevidat dem.

Den olympiske Zeus var icke ljungelden i handen. Han var
 den milda ^{heroskaren} ~~regenten~~, s. med lugn och kuldrikt allvar skådade
 ned till den ~~world~~, s. ~~han styr~~ ^{han} med vitt till människorna, och
 sävildt till det ~~svakland~~, hvors folk han ville skydda, hvorn stater
 han ville fören med endrigtens band. Allmänt troddes i den antika
 tiden, att Zeus själv hade uppenbart sig för Fidias' iure blick, och
 att det moment, s. Fidias valt för att återgiva denna uppenbarelse,
 var inspireradt af ~~det~~ ^{hills} ~~ett~~ ^{ett} ~~ord~~ hos Homeros, s. Mildare Zeus,
 då han efter ~~en~~ ^{att} ~~längre~~ ^{att} ~~lyft~~ ^{lyft} en tankfull tyttvad talar och låter
 sina ord beeglös af en lutning på hufvudet ^{och en regulering af} med de rörliga ögon-
 brynen, ~~hvarvid~~ ^{och} ~~gudens~~ ~~ambrosiska~~ ~~lo~~ ^{ogylde} ~~fram~~ ^{fram} ~~biljade~~

"och från odödlig hjärna fitta Konungens ambrosiska lockar"
 fram och Olympens alla höjder skäljde vid hans nick.

Prästerna i Olympia vinde en svart marmorhufva på tempel-
 golvet och berättade, att sedan Fidias fått sin ~~till~~ ^{med en förgylld urna} Zeusstaty

6/5. 90.

2/11. 94.

firdig och uppmild, bad han gudea om ett tecken, d. kunde säga honom, om de äro gillade hans verk eller icke. Då stånade Zeus till tecken på sitt välbehag och blinkt ned i templet. Skipsen angaf hvar blinkten slagit ned, sedan jag firat påpekhet, vände sig den forre nya folkmassan hellre till de arkaiska tempelstatyerna, då de äro firade sina böner, än till de nyare och mer fornuftfulla, d. firmodligen tyckta den vara ellet för världeliga. Men Fidias' Zeus-bild gjorde derigen ett undantag. Här verkade sköneten religiöst. Meniska af alla bildningsgrader greps inför denna bild icke af estetisk förnjung, utan af djupaste andakt. De bekante pilossen Dio Chrysostomas fridde ~~djupa~~ människor, nedtrygda af smär och motgångar eller lidande af ängst eller sömnlöshet att besöka sig till Olympia och se Zeus. Han skall sedan lättare bära sitt lida broda, i kärlek af sedan han ^{när} ~~skådat~~ ^{lyset} ~~detta~~ ^{på} ~~härtyga~~ ^{elstyg} gudomliga aulete skålat in i hans närka svämod. Äfven romarne, vi kalla de annars om, mottogo samma intryck af Fidias' verk. En romersk fält herre ^{Emilius Paulus} equade honom det offer, d. annas endast till honom den kapitoliska Jupiter, Pons Zeus. Romaren Livius ^{uttrycker} berättar, att Fidias med denna bild stod gif den helleniska religionen ett nytt och högre lif.

~~Från Olympia uti vi na återvända till Athen. Helt när den Parthenontempel~~

Jag har i dag underrett om, att det i afton är sitt gången för denna föreläsning om det elektriska lyset kan vid denna föreläsningar komma till användning. Under sådana förhållanden har jag ingen annan utväg än den att se försöka på många platser om tiden medger, utan för att i de återstående föreläsningarna och med tillfjelp af fotografier återkomma till de viktigare bland de samma. Min kollega, professor Pettersson, d. ~~är värd~~ gifvit mig sin hjälpsamma hjälp vid projektionsapparatens uppställning och bevakande, har jag att dess frimann kan bär min hjertliga tackyelse för det bistånd han lämnat mig. (Hvilket jag nu ytterligare har att för detta ändamål säga i anslutning utbedja mig.)
 Jämte den stråkolonke Zeus ^{finns på teppet} ~~sinna mina utövare en fotografi~~

6/5. 90.

2/11. 94.

